

ՄԱՅԻՍ 27

ՍՈՒՐԲ ՀՈՒՓՍԻՄՅԱՆՑ ԿՈՒՅՍԵՐԻ ՀԻՇԱՏԱԿՈՒԹՅԱՆ ՕՐՎԱ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Սուրբ Հռիփսիմյանց կույսերը՝ թվով 37 հոգի, փախչում են Հռոմից, որովհետև Դիոկղետիանոս կայսրը ցանկանում էր ամուսնանալ Հռիփսիմեի հետ և իր արքունիքի արվեստագետներին ուղարկել էր, որ կայսրության տարածքում գտնեն ամենագեղեցիկ օրիորդին ու ներկայացնեն իրեն՝ ամուսնանալու ականակիքով:

Արվեստագետները իրենց վերապահելով կայսերական այս ցանկության իրականացման իրավունքը՝ բռնի ուժով ներխուժում են Հռոմ մայրաքաղաքի Սուրբ Պողոս եկեղեցի, որտեղ բնակվում էին 300 սուրբ կույսեր: Այստեղ արվեստագետները տեսնում են Սուրբ Հռիփսիմեին, ում գեղեցկությունը միանգամից գրավում է: Նրա ամոթխածությունը, առաքինությունն անտարբեր չեն թողնում ոչ ոքի, և Հռիփսիմեի մասին տեղեկացնում են կայսրին: Դիոկղետիանոսը ոգևորված արվեստագետների լուրով՝ նախապատրաստվում է արդեն հարսանիք կազմակերպել: Այս ամենն անհնարին էր կույսերի համար: Նրանք ուխտ էին արել ապրել կուսակրոնությամբ: Սուրբ Հռիփսիմյանց կույսերը ստիպված են լինում փախչել: Իհարկե, կայսրը նպատակը Հռիփսիմեի հետ ամուսնանալն էր, բայց նրա հետ միասին փախան մի շարք

կույսեր ևս ու անցան երկար ճանապարհ՝ հասնելով Հայոց աշխարհ: Ծանապարհին կանգ առան Վան քաղաքի մոտ գտնվող Վարազա լեռան լանջին, որտեղ էլ աղոթեցին Աստ-

ծուն, և սուրբ Հռիփսիմեն, ով իր պարանոցին կրում էր Քրիստոսի խաչափայտից փոքրիկ մի մասունք, հանեց այն և ամփոփեց այնտեղ, որովհետև իր ապագան շատ անորոշ էր: Կայսրը ամբողջ տարածքը հետախուզում էր՝ նրան գտնելու և փախուստի համար

պատժելու նտադրությամբ:

Սուրբ Հռիփսիմեն իր 36 կույսերի հետ միասին շարունակեց ճանապարհը և հասավ Վաղարշապատ մայրաքաղաք, որտեղ էլ իրենց աղոթքով մնացին ու ապրեցին քաղաքի արվարձաններից մեկում:

Նամակ հասավ հեթանոս Տրդատ թագավորին, ում համար դժվար չեղավ գտնել Հռիփսիմեին: Նա, տեսնելով Հռիփսիմեի գեղեցկությունը, ցանկացավ ամուսնանալ նրա հետ, բայց մերժվեց:

Տարատեսակ հնարներով ցանկացան համոզել և ապակողմնորոշել Հռիփսիմեին՝ ընդհուպ մինչև Տրդատ թագավորը ցանկացավ բռնի ուժ կիրառել, բայց ապարդյուն: Հռիփսիմեին հաջողվեց փախչել արքունիքից:

Հայոց զորքերի հրամանատարները, տեսնելով Տրդատ թագավորի հանդեպ Հռիփսիմեի նման անարգանքը, բռնեցին և նահատակեցին բոլոր կույսերին: Սուրբ Հռիփսիմեն հաստատուն մնաց իր ուխտին:

Աստծո հանդեպ տածած անսահման սերը ստիպեց Հռիփսիմյանց կույսերին դիմակայել բոլոր խոշտանգումներին: Սուրբ Հռիփսիմյանց կույսերի օրինակը ամբողջ մարդկության համար դարձրեց շարունակ եղել և մնում է սրբության օրինակ:

ՄԱՅԻՍ 28

ՍՈՒՐԲ ԳԱՅԱՆՅԱՆՑ ԿՈՒՅՍԵՐԻ ՀԻՇԱՏԱԿՈՒԹՅԱՆ ՕՐ

Այ Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին Հոգեգալստյան տոնից մեկ շաբաթ անց նշում է սուրբ Հռիփսիմյանց և սուրբ Գայանյանց կույսերի տոները՝ երկուշաբթի և երեքշաբթի օրերին:

Պատահական չէ, որ մեր եկեղեցու հայրերը այս կույսերի հիշատակի տոները կարգել են Հոգեգալստյան տոնից անմիջապես հետո: Եթե Հոգեգալստով սկիզբը դրվեց Քրիստոսի Ընդհանրական Եկեղեցու, ապա սուրբ Հռիփսիմյան ու Գայանյանց կույսերի նահատակությունը և ապա սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի՝ Վիրապից ելքը նախապատրաստեցին Հայ Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու ծնունդը:

Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչը, նահատակ կույսերի հիշատակը տոնելիս մի քարոզ է խոսում, որը այսօր էլ, Հայոց «Ժամագրքի» մի միավորը լինելով, սուրբ Հռիփսիմյանց ու սուրբ Գայանյանց տոներին երգվում է եկեղեցուն:

-Աստված մեծ, հզոր և փառավորյալ, Սուրբերին լուսավորող և նրանց մեջ

բնակվող, Սուրբ Հռիփսիմյանց չարչարանքը բարեխոս ունենք Քո առաջ: Աղաչում ենք՝ լսիր, Տեր, և ողորմիր...

Մաքրագործեցին իրենց անձերը Որպես տաճար Քո սուրբ անվան՝

իրենց միտքն ու խորհուրդները մաքրելով

Քո սուրբ երկյուղով, Եվ երկնային հոգեղեն հրեշտակներին դասակից եղան:

Աղաչում ենք՝ լսիր, Տեր, և ողորմիր...

Սուրբ Գայանեի և նրա երկու ընկերուհիների նահատակման վայրում է գտնվում Սբ. Գայանե վանքը: Այնտեղ, ըստ Ագաթանգեղոսի, 301-ին Գրիգոր Ա Լուսավորչի նախաձեռնությամբ և նրա գցած հիմքերի վրա Տրդատ Գ Մեծը, նրա քույր Խոսրովիդուխտը և Աշխեն թագուհին վկայարան են կառուցել: 395-ին Սահակ Ա Պարթևը վերակառուցել է սուրբ Գայանեի վկայարանը: 630-ին Եգր Ա Փռաժնակերտցին քանդել է վկայարանը և տեղում սրբատաշ տուֆով կառուցել այսօր կանգուն Սբ. Գայանե եկեղեցին և հաստատել վանական միաբանություն: Սբ. Գայանե եկեղեցին ներդաշնակ համաշխարհայիններով, քառամույթ զմբեթավոր բազիլիկ է, որի Ավագ խորանի տակ գտնվում է սրբուհու՝ հարավ-արևելյան ավանդատնից մուտքով թաղածածկ դամբարանը:

ՄԱՅԻՍ 30

ՍՈՒՐԲ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ԵՎ ԱԹԱՆԱԳԻՆԵ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ՆՇԽԱՐՆԵՐԻ ՓՈԽԱԴՐՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Քանազինեն քրիստոնյա ծնողների գավակ էր, ապրում էր Սեբաստիայում՝ Դիոկղետիանոս կայսեր օրոք: Ամուսնացած էր, ուներ երկու զավակ: Պատմվում է, որ սարսափ սիռնոզ մի վիշապի իր աղոթքով հաղթելով Սեբաստիայի մետրոպոլիտի կողմից իբրև վարձատրություն ստանում է եպիսկոպոսական ձեռնադրություն և ծառայության անցնում Պիտակտո քաղաքում: Աթանազինե եպիսկոպոսը բարբարոսների ձեռքը ընկած գերիների ազատմանն է նվիրվում: Գործած հրաշքներով և կատարած բարոգություններով դարձի է բերում բազմաթիվ հեթանոսների: Ազդիկողայտո դատավորի օրոք, երբ Սեբաստիայում հալածանքը սաստկանում է, Աթանազինեն այցելում է բանտարկյալներին և քաջալերում նրանց: Իր համբավը հասնում է մինչև Դիոկղետիանոսին և Մաքսիմիանոսին: Ազդիկողայտը կայսերական հրաման է ստանում սպանելու Աթանազինե եպիսկոպոսին: Վերջինիս աշակերտներից ոմանք իրենից առաջ արդեն ձերբակալվել և նահատակվել էին:

Աթանազինեն իր տասը աշակերտների հետ առյուծաբան է տարվում: Նրանք բոլորն էլ հրաժարվում են կուռքերին զոհ մատուցել և նահատակվում են:

Նախքան Տրդատի մոտ ծառայության անցնելը՝ սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչը Աթանազինեի քրոջ՝ Մարիամի հետ էր ամուսնացած: Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչը Կեսարիայում ձեռնադրություն ստանալուց հետո, երբ Հայաստան է վերադառնում, իր հետ բերում է Սբ. Հովհաննես Սկրտչի (Կարապետի) և Աթանազինե եպիսկոպոսի մասունքները: Աշտիշատում նա կործանում է Վահագնի, Անահիտի և Աստղիկ-Ափրոդիտեի մեհյանները, Ինճակնյա կոչված վայրում ամփոփում այդ մասունքները և մի վկայարան կառուցում դրանց վրա՝ պատվիրելով, որ ամեն տարի հավաքվեն այդտեղ՝ սրբերի հիշատակը տոնելու համար:

Աշտիշատից Վաղարշապատ ուղևորվելիս Լուսավորիչը կանգ է առնում Բագավանում, ուր իրեն դիմավորում է Տրդատը՝ իր արքունիքով: Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչը այստեղ ևս ամփոփում է Հովհաննես Սկրտչի և Աթանազինեի մասունքների մնացյալ մասը և դրանց վրա վկայարան կառուցում ու սեղան հիմնում, Սուրբ Պատարագ մատուցում և պատվիրում միաժամանակ, որ ամեն տարի Նավասարդի օրը, որ Բագավանում տոնվում էր Ամանորի չաստծո՝ Հյուրընկալ Վանատուրի տոնը, հետայսու տոնեն սուրբ Հովհաննես Սկրտչի և սուրբ Աթանազինեի հիշատակները: Այսպիսով, Վանատուր Արամազդի Նավասարդյան տոնը փոխանակվեց Հովհաննես Սկրտչի և Աթանազինե վկայի նվիրված հոգևոր հանդիսություններով: Իսկ Նավասարդի կամ Ամանորի առիթով երկրի բերքերի երախայրիքը Արամազդին ընծայաբերելու սովորությունը ստացավ քրիստոնեական նվիրագործում հանուն Սուրբ Աստվածածնի:

